

פרשת נח - להיות חלק מ או לעמוד מהצד

7. בראשית (פרשת נח) פרק ו פסוק יד
 (יד) עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר קָנִים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתֵּבָה וְכִפְרֹתָ
 אֹתָהּ מִבֵּית וּמחוץ בַּכֹּפֶר:
 רש"י

(יד) עשה לך תבת - הרבה ריוח והצלה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה, כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה מאה ועשרים שנה ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקדוש ברוך הוא להביא מבול לעולם, אולי ישובו:

8. פירוש הסולם לזוהר חדש - בראשית פרשת נח מאמר נח לא בקש רחמים על העולם את קיד

ת"ר מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח כשיצא מן התיבה וראה כל העולם חרב והתחיל לבכות עליו ואמר רבש"ע נקראת רחום היה לך לרחם על בריותיך הקדוש ברוך הוא, רועה שוטה, עתה תאמר זה, ולא בזמן שאמרתי לך בלשון רכה, שכתוב עשה לך תבת עצי גופר וגו'. ואני הנני מביא את המבול וגו' לשחת כל בשר וגו' ויאמר ה' לנח וגו'. כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. כל כך נתעבבתי עמך, ואמרתי לך, כדי שתבקש רחמים על העולם. ומאז ששמעת שאתה תנצל בתיבה, לא נכנס בלבך צער העולם, ועשית תיבה ונצלת. ועתה שנאבד העולם, פתחת פיך לדבר לפני בקשות ותחנונים.

9. בראשית (פרשת נח) פרק ז פסוק ז
 וַיבֹּא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנִשְׂיָ בָנָיו אִתּוֹ אֵל הַתֵּבָה מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל:
 רש"י
 (ז) נח ובניו - האנשים לבד והנשים לבד, לפי שנאסרו בתשמיש המטה, מפני שהעולם היה שרוי בצער:

10. תלמוד בבלי מסכת תענית דף יא עמוד א
 תנו רבנן: בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהן, באין שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם, ומניחין לו ידיהן על ראשו, ואומרים: פלוני זה שפירש מן הצבור - אל יראה בנחמת צבור. תניא איך: בזמן שהצבור שרוי בצער אל יאמר אדם: אלך לביתי ואוכל ואשתה, ושלום עליך, נפשי, ואם עושה כן - עליו הכתוב אומר: והנה ששון ושמחה הרג בקר ושחט צאן אכל בשר ושתות יין אכול ושתו כי מחר נמות, מה כתיב בתריה - ונגלה באזני ה' צבאות-ת אם יכפר העון הזה לכם עד תמתן.

11. בראשית (פרשת נח) פרק יא פסוק ו - ז
 (ו) וַיֹּאמֶר ה' הֵן עִם אָחָד וְשִׁפָּה אַחַת לְכֹלם וְזֶה הַחֶלֶם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבְצֵר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמֶוּ לַעֲשׂוֹת: (ז) הִבֵּה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׁפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתַּי רַעְהוּ:
 רש"י
 לא ישמעו - זה שואל לבנה וזה מביא טיט, וזה עומד עליו ופוצע את מוחו:

12. רש"י הירש בראשית (פרשת נח) פרק יא פסוק ז

תחילת "נפילה" היא "נבילה". סיבת הנפילה שלאחר מכן היא בשלב ראשון סיבת הנבילה. הפרח נובל, משחל להיכרת ממקור יניקתו. התכווצות הצינורות, המחברים את הפרח עם מקור החיים, מביאה לידי נבילתו; משנפסק הקשר לחלוטין, הרי הפרח נופל. הוה אומר כאן: שעה שהקב"ה יורד, תיכרת השפה ממקור מחצבתה.

1. בראשית (פרשת נח) פרק ו פסוק יב
 וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִית כָּל בֶּשֶׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ: ס
 רש"י
 (יב) כי השחית כל בשר - אפילו בהמה חיה ועוף נזקקין לשאין מינן:

2. רבינו בחיי בראשית (פרשת נח) פרק ו פסוק ט
 בדורותיו. היה ראוי לומר בדורו, אלא כשבא המבול היה בן שש מאות שנה, וכבר עברו עליו דורות הרבה, והגיד לך הכתוב כי כל הדורות ההם השחיתו ולא היה בכולן ראוי להנצל זולתו.

3. בראשית (פרשת נח) פרק ו פסוק ט
 אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדִרְתּוֹ אֶת הָאֱלֹהִים הַתְּהֵלֵף נֹחַ:
 רש"י

בדורותיו - יש מרבותינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום:

4. שפתי חכמים בראשית (פרשת נח) פרק ו פסוק ט
 ט אות ג

כולי עלמא מודו שאילו היה בדור צדיקים והיתה צדקתו כמו שהיתה עכשיו לא היה נחשב לכלום, וכולי עלמא מודו שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, לפי שאינו דומה מי שגדל בתוך צדיקים למי שגדל בתוך רשעים, והא דדרש בדורותיו חד מינייהו לגנאי וחד מינייהו לשבח, אף על פי שאין להם הכרע אם לגנאי אם לשבח, משום דחד מינייהו סובר דבדורותיו קאי אהיה דסמיך ליה לומר שזה היה בזמן דורותיו שהיו רשעים וכ"ש כו', ומר סבר בדורותיו קאי אצדיק דלעיל מיניה כאילו אמר צדיק בדורותיו, שפירוש צדיק לפי דורו, וזהו לגנאי בלי ספק:

5. רא"ש בראשית (פרשת בראשית) פרק ה פסוק כט

(כט) זה ינחמנו ממעשינו קבלה היתה בידם שלא תפסוק הקללה עד שיולד אדם מהול ונח נולד מהול אמרו זה ינחמנו. נמצא בשם ר' יהודה החסיד ז"ל שקודם שנולד נח לא היה להם פיסוק אצבעות והיו חורשים בידיהם ונח נולד בחילוק אצבעות ולא היה בו כח לחרוש בידיו וזה שאחז"ל מחרישות תקן להם:

6. בראשית (פרשת בראשית) פרק ה פסוק כח - כט
 (כח) וַיְחִי לְמֶךָ שְׁתַּיִם וְשָׁמַיִם שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה וַיִּזְלַד בֶּן: (כט)
 וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִמַּעֲבָלוּ: יְדִינוּ מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר אָרְרָה ה':
 רשב"ם

שזה היה ראשון לנולדים אחר מיתת אדם ולכך קראו נח שאמר יהי רצון שיתקן זה עיוותו של זה ולשון תפלה הוא ינחמנו ינחמנו כלומר שיעשה לנו הנחה וקורת רוח

כל ימי חיינו למען ילמד לראות את ה' אלקיו לשמר את כל דברי התורה הזאת ואת החקים האלה לעשותם: (כ) לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאלו למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל: ס

רמב"ן

נרמז בכאן בתורה איסור הגאות, כי הכתוב ימנע את המלך מגאות ורוממות הלב, וכל שכן האחרים שאינם ראויים לכך, כי בראוי להתרומם ולהתגדל יזהירונו להיות לבבו שפל ככל אחיו הקטנים ממנו. כי הגאווה מדה מגונה ונמאסת אצל האלקים אפילו במלך, כי לה' לבדו הגדולה והרוממות, ולו לבדו התהלה ובו יתהלל האדם.

סיכום

בכל סיטואציה/תקופה/שייכות לחברה וכדו' יש לאדם שתי ברורות שייכות: 1. על ידי התבוננות מהצד. 2. להכנס לתוך הדבר.

כדי להיות חלק ממשוה אין אפשרות לעמוד מהצד ומאיך כדי לא להינזק חובה לעמוד מהצד. בתקופה שלפני המבול נוח בחר לעמוד מהצד וכך ניצל, בתוך התיבה ולאחר היציאה ממנה נוח היה כל כולו בתוך.

לדור של מגדל בבל היתה שפה אחת, מה שאפשר להם להבין אחד את השני ולהיות בתוך, הם ניצלו את הכוח הזה לרעה והרשיעו, התיקון של דור הפלגה היה לבלבל את שפתם ובכך לפרק את השייכות השלילית.

על האדם לדעת שכאשר הוא בוחר לעמוד מהצד תפתח אצלו עין ביקורתית וכאשר הוא בוחר להיות חלק מ הוא מפתח עין שמתמזגת עם החברה בה הוא נמצא.

אחד הגורמים הראשיים לעמוד מהצד ולא להיות חלק מ זו מידת הגאווה. ההסתכלות מלמטה למעלה מונעת מהאדם להיות שותף מלא..

מה הם היסודות ליצירת שפה? הרי הם שנים; יש, או תיתכן, יצירה אובייקטיבית ויצירה סובייקטיבית. השפה מביעה את מהות הדברים ומציינת את טיב יחסיהם; והנה, ייתכן ששפה נוצרת באופן אובייקטיבי, הוה אומר: היא מביעה את מהותם האובייקטיבית של הדברים ואת טיב יחסיהם לעולם; או היא נוצרת באופן סובייקטיבי - על פי ההשקפות המיוחדות הרווחות באומה על הדברים ועל יחסיהם. כל עוד היתה רק שפה אחת, היתה השפה אובייקטיבית: היא ביטאה את מהות הדברים וייעודם. היום נתרבו הלשונות; אך מועטות ביניהן המלים, שמשתקפת בהן השקפה זהה. טול לדוגמה את השופט שנזכר לעיל. בגרמנית הוא קרוי Richter הוה אומר: הוא נותן לדברים את הכיוון (= Richtung) הראוי; הוא פוסק (= entscheidet) ומפריד (= scheidet); ואילו השופט בישראל הוא שופט שלום; הוא מביא לידי אחדות ויוצר סדר הרמוני

הסתכלות מהצד מביאה לביקורת שמביאה לריחוק

13. שמות (פרשת יתרו) פרק יח פסוק יד - יז

(יד) וַיֵּרָא חֵתָן מִשָּׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לְעָם וַיֹּאמֶר מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לְעָם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבִדְדָךְ וְכָל הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן בְּקָרְךָ עַד עַרְבָּ: ... (יז) וַיֹּאמֶר חֵתָן מִשָּׁה אֵלָיו לֹא טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה: ... (כז) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת חֵתָנוּ וַיֵּלֶךְ לוֹ אֶל אֶרְצוֹ: פ

14. ספורנו שמות (פרשת יתרו) פרק יח פסוק כז

(כז) וישלח משה את חותנו. כי לא רצה ללכת עם ישראל לארץ, כאמרו לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך (במדבר י, ל). וזה אולי מצד זקנתו כענין ברזלי באמרו ישוב נא עבדך ואמות בעירי, עם קבר אבי ואמי (ש"ב יט, לח) אבל בני יתרו הלכו עם ישראל לארץ בלי ספק, כאמרו ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים

15. משנה מסכת אבות פרק ב משנה ד

הלל אומר אל תפרוש מן הצבור ואל תאמן בעצמך עד יום מותך ואל תדין את חברך

16. כוכבי אור אגרות רש"ז מקלם איגרת ה

אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו ושמעתי אומרים בפשוט עד שתגיע למקומו ותשאלנו ענין הדבר

17. מגן אבות לרשב"ץ מסכת אבות פרק ב משנה ד

אל תפרוש מן הצבור כשהצבור דרכיהם מקולקלים, הפורש מהם הרי זה משובח ועל זה אמר ירמיה [ט א], 'מי יתנני במדבר מלון אורחים ואעזבה את עמי ואלכה מאתם כי כולם מנאפים' ואמר דוד, 'שנאתי קהל מריעים ועם רשעים לא אשב' [תהלים כו ה]. ואמר ישעיה [ח יב], אל תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר והתורה אמרה, 'לא תהיה אחרי רבים לרעות' [שמות כג ב]. ואם אין דרכיהם מקולקלים כל כך, אין לפרוש מהם

רעת הגאווה

18. דברים (פרשת שופטים) פרק יז פסוק יח - כ

(יח) וְהָיָה כְּשִׁבְתוֹ עַל כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר מַלְפְּנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם: (יט) וְהִיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ

